

Sommeren '81 har som sædvanlig budt på en række kurser, konferencer og festivaller. MODSPIL bringer her rapporter fra tre af dem.

Folkemusik og festivaller

Nogle tanker efter Skagen Visefestival

I foråret 1981 begyndte den landsdækkende engelske folkemusikorganisation PERFORM sit virke som interesseorganisation for folke-musikmiljøet. Det er imidlertid tankevækkende, at organisationen har fundet det bedst at afstå fra at definere begrebet folkemusik. Men det er fuldt forståeligt, for det er meget svært – om ikke umuligt – at finde en definition, der rummer det brede spektrum af musikformer og –miljøer, som i dag almindeligvis kaldes folkemusik eller »folk«. Har Evald Thomsen og Bob Dylan overhovedet noget tilfælles? Det kan endda ofte være svært at afgrænse folkemusik fra rockmusik, for hvad skal man gøre til det afgørende kriterium? Skal man betone folkemusikkens instrumenter og sound (hovedsagelig akustiske instrumenter – violin, guitar, bas, harmonika, banjo, fløjte/penny-whistle . . . ?), dens rytme (som regel uden afterbeat?), dens sociale tilhørsforhold (arbejderklassen, arbejdsfolk i bred forstand, mellem-laget?), eller skal man lægge hovedvægten på en særlig brugssituation og funktion (en musik, der udtrykker almindelige menneskers erfaringer, og hvor der ikke er nogen særlig distance mellem udøvere og publikum?).

Vi fik disse spørgsmål op at vende, da vi besøgte Skagen Visefestival, som afholdes hvert år i slutningen af juni måned. Hvilken slags folkemusik kunne man høre her? Ja, man kunne finde traditionel irsk, skotsk og engelsk

musik, men også påvirkning fra Music Hall, ragtime og blues: De Danann, Kontraband, McEwans Export, The Ian Campbell Folk Group, Alex Campbell, Vin Garbutt, Jenny Beeching. Man kunne høre blues og country & western og anden musik fra Amerika og resten af kloden: Jef Jaisun, de lokale helte Autumn Rain m.fl. Og man kunne naturligvis finde et bredt spektrum af nordisk visesang fra Lillebjørn Nielsen og Nordiska Visfyren til Niels Hausgaard, Poul Dissing og »Mette og Marianne«: endelig kunne man finde nordisk instrumentalmusik som Steinar Ofsdals slåtter eller Tramps spillemandsmusik.

Udbuddet er altså bredt, men når vi ser tilbage, falder det i øjnene, at det var næsten umuligt at komme til at høre traditionel dansk balladesang og spillemandsmusik. Indirekte kan dette måske ses som festivalens samlede kommentar i årets hidsige folkemusikdebat, – som en polemisk afstandtagen fra Hogagerfløjens repertoire. Den eneste, der i Skagen direkte refererede til de eksisterende uenigheder inden for dansk folkemusik, var Niels Hausgaard. Han gjorde på sin vanlige venligt-ætsende facon publikum opmærksom på, at han til et bestemt nummer havde stemt sin guitar en lille smule falsk – i håb om også at blive anerkendt som folkemusiker i Hogager! – Det var den traditionelle folkemusik. I den modsatte ende at spektret ligger folk-rock'en

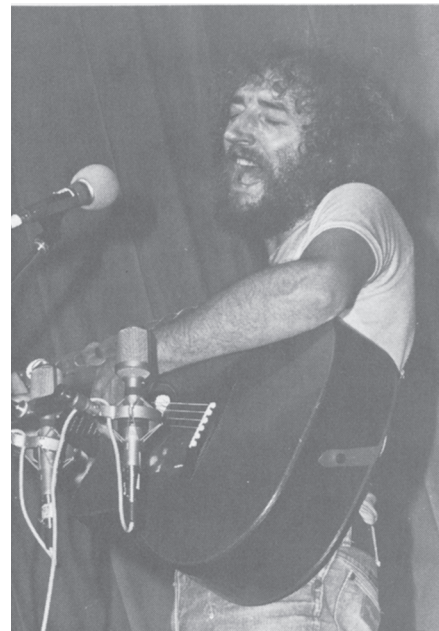
tydeligt nok uden for arrangørernes centrale interesse, og det samme gælder stort set venstrefløjens nye »politiske« folkesang (selv om den sidste var repræsenteret, bl.a. af Lillebjørn Nielsen). Endelig savnede vi musik fra Færøerne og Grønland. Festivalen ønsker at afspejle nogle hovedtendenser i 60'ernes og 70'ernes folkemusikrevival, og det gør den udmærket. Men den prøver ikke at afspejle de lidt mere usikre og provokerende tendenser, og bliver derfor alt for pæn og forudsigelig. Man savner nytænkning, eksperimenterende strømninger, udvikling . . . Det er karakteristisk, at den fremragende, eksperimenterende franske folkemusikgruppe Malicorne under festivalen var i Danmark for første gang – men optrådte i Roskilde!

Men selvfølgelig var festivalen også i år en stor succes. Og måske kan der være grund til at diskutere lidt mere indgående, hvorfor? En umiddelbar nærliggende grund kunne være, at alle de engagerede folkemusikere udfoldede sig på et højt kunstnerisk niveau. En anden kunne være, at publikum ved festivalen er meget venligt – og måske ikke særlig kræsent. En tredje, at festivalkomiteen med sin programlægning på forhånd sikrede sig mod fiasko eller utilfredshed.

Den første af ovenstående forklaringer er efter vores mening notorisk forkert. Selv om festivalen på mange måder er et overflodig-

Niels Hausgaard

Vin Garbutt

Alex Campbell laurbærkranses af konferencier Peter Friis

Poul Dissing

hedshorn af navne og oplevelser, var der lang fra altid rimelig overensstemmelse mellem indslagernes kvalitet og publikums begejstring. Hvilket leder over i de to andre forklaringsmuligheder. – Skagen-festivalens publikum er et »godt publikum«. Åbent, modtageligt, lydhørt, begejstret. Det blev da også »rost« af mange af de optrædende. For fleres vedkommende dog med en brod i taknemmeligheden. Som Ian Campbell sagde: »I er et fint publikum, men I er nu ikke gode til at synge med – vel!« Eller man kan pege på en typisk situation under Vin Garbutts fremragende sæt: Allerede to takter inde i en jig for pennywhistle klapper publikum taktfast med. Hvorefter Vin Garbutt – meget atypisk – bryder af og siger: »I haven't finished yet!« – En venligironisk kommentar til den begejstrede applaus som ukritisk, pavlovsk reaktion.

Men selvfølgelig ligger det også i programlægningen. Der er ikke mange satsninger i det officielle program. Hovedindslagene er gamle kendinge, (idiot)sikre navne. Og blandt de nye indslag savner man – som nævnt – det kontroversielle, det udfordrende, det eksperimenterende, både hvad angår musik, tekst og (med Niels Hausgaards stærkt engagerede skandaleindslag fra sidste år i venlig erindring) selve formen, fremførelsen. – Man kunne, for at sætte sagen på spidsen, sammenligne festivalens programpolitik med det, som i amerikansk TV-produktion hedder »laveste fællesnævners princip«. Og det er i hvert fald ikke via dette princip – og med den i øvrigt glimrende konferencier Peter Friis som fremtidens alternative Otto Leisner. Skagenfestivalen fortsætter som en miljøskabende og – udviklende faktor i dansk musikliv.

Et problem er det også, at den store publikumsinteresse søges imødekommet med store og alt for lange arrangementer: Hver af de tre aftenkoncerter i Den nye Badmintonhal havde 1200–1500 tilhørere, præsenterede fem sæt optrædende og varede 6½ time! Ikke al folke-musik kan tåle sådanne forhold (rent bortset fra, at lyden i venstre side af hallen, hvor vi

sad, virkede irriterende uprofessionelt mixet med en overstyret bas og ofte forkert balanceforhold mellem de enkelte instrumenter). Den musik, som klarede sig bedst under disse forhold, var *dels* den robuste, udadvendte sang, der blev fremført med et sikkert entertainement (som Vin Garbutt og Poul Dissing), *dels* den glatte og upersonlige underholdning (Mette og Marianne, Nordiska Visfyren). Derimod passer dine forhold ikke til Niels Hausgaards lavmælted – eller rettere, de truer med at bringe ham over i en »pæn« entertainerrolle – de passer ikke til Fisker-Thomas' enkle sange og stadige appelleren til publikum, de passer ikke til Jenny Beechings intime klub- og kabaretsstil, og de passer slet ikke til Tramps spillemandsmusik – alene af den grund, at der ikke var noget dansegulv! Mange af de optrædende søgte at løse problemet ved at lære publikum at synge med på omkvædet – men det lykkedes (som antydte ovenfor) kun tilfredsstillende enkelte gange. Problemet er principielt: Man gør vold på en del folkelig musik, når man vil blæse den ud gennem et kraftigt forstærkeranlæg i en stor hal til et lyttende publikum – i de tilfælde hvor musikkens natur kræver en anden brugssituation og funktion. Nogle af de tre store koncerter kunstnere burde være skilt ud og have haft mere intime forhold at spille under – så havde publikum samtidig haft flere valgmuligheder. (Og så kunne man passende lade det, der med et udtryk, som grænser til svindel, sælges som et »partoutkort«, gælde til *alle* festivalens arrangementer).

En anden fare ved en stor, institutionaliseret folkemusikfestival er, at amatørerne får for dårlige kår – og det synes vi egentlig, at de har i Skagen. Det ytrer sig bl.a. ved, at havnen og festival camp'en er blevet to »uofficielle« centre under festivalen. Arrangementskomitéen burde sikre nogle små, uprætentiøse steder rundt om i byen, hvor amatørerne kunne mødes og spille for hinanden – og sammen.

Det er fristende til slut at sammenligne Skagen-festivalen med landets anden store folke-

musikfestival, nemlig den i Tønder (der afholdtes fra 26. til 28. august – dagen før dette nummers dead line). Her er så mange arrangementer så mange forskellige steder, at publikum bliver tvunget til at vælge (mellem fransk, tysk, skandinavisk, amerikansk og (især) irsk-skotsk-engelsk musik). Musikken er placeret i spillesteder, der passer til dens karakter. Udbuddet indbefatter også præsentation af nye navne og nye tendenser, og indbefatter ud over forskellige slags koncerter også workshops, Ceilidh's og andre »jamsessions«, gademusik, dansearrangementer for hele familien – og mulighed for at komme til at spille sammen med andre amatører/professionelle. – Festivalens stærke angelsaksiske orientering gør måske, at man savner lidt mere nordisk musik, og det skal ikke nægtes, at også i Tønder voldte mixningen og forstærkningen af lyden undertiden problemer. Men festivalens hovedproblem er, at den ikke må blive større end de 20–25.000 mennesker, som i år skal have besøgt den, hvis den skal bevare sit afslappede, næsten intime præg fremover. Og det problem har vi ingen patentløsning på!

Folkemusik i bred forstand er mange ting, og ikke alt kan være repræsenteret på en tredages festival. Men een ting mangler på alle landets større rock- og folkemusikfestivaler uden at man tænker over det (for det betragtes åbenbart som en selvfølge): Bevidst højreorienteret musik. Tankevækkende! Er det en følge af disse musikmiljøers karakter – eller har det gamle ord ret, at »onde mennesker har ingen sange?«

Lars Ole Bonde & Jens Henrik Koudal